

RUA TEKAU NGĀ PŪTAKE KIA PŌTI AI KIA WHAKAKAO AI MŌ TĒNEI MATE MŌRIKARIKA E PĀ ANA KI TĒNEI PIRE MŌ TE TAU 2020

HE PĀTAI:

Kai te tautoko koe te pire nei, arā, te Whakamutu i tōu Oranga 2019 mate mōrikarika mō te whakature?

AE

KAO

rawa te āhua. Ka taea e rātau ki te āki tō rātau tūroro kia tono atu ai mō te mate mōrikarika, akene pea, mā tēnei āhuatanga ka taea e rātau kia riro wawe mai kia rātau ngā rawa o tēnei tūroro, kia whakawātea ai rātau mō te 'taumahatanga' kia tiakina ai te tūroro. E ai ki ngā rangahau o tāwāhi ka kitea ko te nuinga o ngā mate mōrikarika nei o rātau mā, kua mate mōrikarika i te rohe o Flemish me te rohe o Belgium, kāore anō kia tonohia mai mō te mate mōrikarika nei, ēngari ko tā te turekētanga i kōhia ai i ngā kohinga kōrero i tōtika ai te whakaaetanga mō te mate mōrikarika nei, ko te patunga ki te tinana o te tūroro whakatū tārewa ki te rangi.

1. KAI A TĀTAU TE MANA

Mehemea e mau iui kino ana te tangata, e kore rawa ia e hiahia ana ngā rongoā hai oranga mōnā i te mutunga iho ia ka mate. Ka whakaturetia te wāhanga tekau mā tahi o te ture, Ngā Tikanga o Ngā Tāngata 1990, ka kii ake, "Kai ia tāngata te mana ki te whakakaupare atu i te whai atu i ngā rongoā hai oranga mōnā." Tua atu i tēnei, kauaka rā e whakatōmuri te whakahātanga ā tohutohu nei. Nā te kore e heri ana i tōu rongoā e hara tēnei i te tohu mate mōrikarika.

E matuā taūa le malamalama i uiga o upu ma fa'au-puga o lenei fa'atalatalanoaga. Ole to'atele o tagata e faigofie mana'oga, ole fia mautinoa o le fa'atautaiaina o vai e mapu ai tiga ma le taofi o togafitiga ua pologa ai e lē ose faiga fa'asolitulāfono. Ole mea lea ua iai ile taimi nei. E lē mana'omia e le tulafono po o ni tu ma amio fa'aletagata e fa'apea ole tagata gasegase pe manu'a e tatau ona fa'auau e ola tusa lava po ole ā le tulaga e o'ō iai. E manino lava le tulāfono i itu e lua ia — ole 'taofiga o togafitiga fa'afoma'i' ua pologa ai le ma'i', e lē ole solitulāfono aua e mafai ai ele ma'i' ona maluu i luga o le natura o lona lava gasegase, e ese mai lea i le oti ua loto mana'ō iai.

TE MATE MŌRIKARIKA / EHARA I TE MATE MOMORI ME WŌNĀ HUA E WHAI AKE NEI:

Kia tapahia ai te mihini whakaora i te tangata

Kia whakamutuhia ai i ngā whakamātauranga-ā-hauora, whakahauratia ai me ngā pokanga

Kia whakamahitia tētahi tono kia 'Kauaka e Whakahātia ai te Hā' (karekau he CPR)

Kauaka e kāinga i te kai, kauaka e inumia i te wai rānei kai taumaha rawatia mā te tūroro

Kia tohatohaina ai i ngā momo rongoā kia tohatohaina ai mā te whakamutu i te mamaetanga me ngā momo mau iui katoa

TE MATE MŌRIKARIKA / TE MATE WHAKAMOMORI ME WŌNĀ HUA E WHAI AKE NEI

Kia whakaurua i ngā rongoā hai whakamate i te hauora

Kia heria ai i ngā rongoā hai horomia mā te waha a muri ake nei

2. TE WHAKATINANATANGA O TE TŪKINOTANGA

Ko te hunga e mau iui ana me te hunga e tata ana kia mate rātau, e whakaatu mai ana te kuaha mau iui kia patua rātau e te ringa o aituā, ā, karekau wētahi o ngā whānau e matapiko ana e arohanuitia ana ki wōu rātau whānau kua pēnei

Ko te Ture te Mate Whakamōrikarika, he ture karekau he mana ake ki tā te tūroro nā te mea, mā te tākuta anake ka taea te whakamanatia tēnei ture, "ka mahia te tākuta ki tōnā ake kaha" kia whakamāmā ai te tūroro kia kore ai e rongohia te pēhitanga - he iti noa iho te mana o te ture ki te whakamana i tēnei āhuatanga, tua atu i tēnei, ki te kore e ekengia ki te whakamāramatanga o te kōrero ki ngā tūroro kia kauaka rawa e akiaki mā te tūroro kē tēnei e whakatau. E ai ki ngā kōrero o te kōmiti NZMA mō tō rātau pūrongo, i takoto mai ai, arā, ko te kōmiti whakahaere i te rongomau. Ko ngā wāhanga kai roto i tēnei pire e kore rawa e kitea ai i te āwhinatanga i te wā e whakamate ana i te tūroro i te mate mōrikarika nei, ēngari mā te tūroro kē e whakahaere katoa ngā matenga i te mate mōrikarika. Kauaka mā te āki. Tāpirihia atu ka taea anōtia e te kaitono mō te mate mōrikarika kia waitohu ai mā te tūroro me te tangata kua mahia ngā mahi mō te tūroro nei, mā te mate mōrikarika ai ka whiwhi hua ai i tōnā matenga. [Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata i pōtīhia kia kauaka e tautokohia i tēnei āhuatanga, ēngari kia kaha kē atu i ngā momo haumarua whānui mō tēnei āhuatanga.]

TE PĀTAKA O NGĀ KŌRERO

Ko te MATE MŌRIKARIKA nei he ture kia hāngai pū ki tōnā tikanga, kia moho ai, ā, kia mārāma ai te pūtaketanga o te matenga o te tūroro, nā te tūroro anō i tonohia mai. Mehemea ka hiahia tētahi atu māna te mate mōrikarika e mahia, te mahinga whakamutunga, kua otingia te mate whakamomori.

Ko te MATE WHAKAMOMORI nei ka mahia mehemea ko te tangata nānā te mahi i mahia.

Ko TE TĀKUTA E TAUTOKO ANA I TE MATE WHAKAMOMORI inā te wā ko ia kai te hoatu i ngā (rongoā hai patu) i te tūroro nā te tākuta tēnei i mahi ai.

Ko te rārangi kōrero nei TE TAUPOKI NĀ HINENUITEPŌ he kōrero wēnei mō te hunga e hiahia ana kia whai atu i te mate mōrikarika me te tautokonga o ngā mate whakamomori. [Ko te Ture te Mate Whakamōrikarika kai a koe te tikanga 2019. Ka taea ngā tākuta me ngā nēhi ki te whakahaere ngā rongoā mō tēnei momo mate].

Ko tēnei momo mate NĀ TE TINANA ANŌ KOE I TĀMIA kia hauora ai te toiora o te tūroro... mō ngā tāngata kua patua kinotia kua kore e kitea he rongoā kua kāinga te tinana e te iroiro ko te pūtake mō tēnei āwhinatanga o te hauora kia tautoko ai te tūroro kia whakahaeretia kia tiakina i a ia i roto i wōnā mamaetanga katoa. "Kia tae ai te hauora mō te wā e ora tonu ana tae noa ki tōnā matenga, kai a ia te tikanga me pēhea tōnā whakaritenga i a ia i mua i tōnā wehenga atu". (Rauora NZ)

Mehemea kai te hiahia ki te whai atu i tēnei pūrongo (kia whakapirihia atu te whānuitanga me te whāroatanganga o ngā kōrero) me haere tōtika ki PROTECT.ORG.NZ

3. TE TIROHANGA O TE MAUIUITANGA TE WHAKATAUNGA HE AHA TE PŪTAKE O TE MAUIUITANGA WĒTAHI WĀ KA HĒ TE WHAKATAU

Te tirohanga o te mauiuitanga te whakataunga he aha te pūtake o te mauiuitanga mā te kōrero ka tau te whakataunga, ēngari, kāore anō kia tatū rawa te pūtakeanga o te mauiuitanga. Ki wētahi tāngata ko te mate mōrikarika nei, kua whai atu rātau i tēnei ara nā te mea kua kore e kitea he rongoā hai whakawātea i tō rātau mate. Ko tēnei ture kai te whakaarohia tātau kia pōti ai kia kawe ai tōnā mauri i runga i te āhua tonu o te mauiuitanga, kua pā mai ki runga ki te tūrora nei, kua kore e kitea he rongoā hai patu 'koinā' te take kua whai atu i tēnei huarahi kia māmā ai te mauiuitanga o tōnā mate, ā, kia whakamutuhia tōnā hā me tōnā oranga ki roto i ngā marama e ono. He nui ngā tauria mō ia tāngata i ora ai, i tua atu i ngā whakataunga o tō rātau mauiuitanga - wētahi marama, wētahi tau kia tau ai te tūrora. I roto i ngā rangahautanga o ngā tākuta ka kitea 20% anake o ngā whakaritenga ki roto i te 33% i ora tonu ai i te taima kua whakaritehia mō tēnei momo mate, nō te tuhinga 2012 i tuhi ai ki roto i te Pukapuka Hauora o Ingarangi, 28% o ngā tūpāpaku kua whakamātautauria ai kotahi noa iho kua hē te whakamātautauranga.

4. KUA WHAKAKINONGIA KĒ ATU NGĀ MAHI TŪKINO KI NGĀ KAUMĀTUA

Kua whakakinongia kē atu ngā mahi tūkino ki ngā kaumātua he raruraru nui tēnei kai roto o Aotearoa. Otirā, 80% wōu wēnei tūāhua kōrero kua hunatia, kua kore rawatia, e pūrongotia. Karekau e taea tērā i te huri tuara mai ki tēnei āhuatanga kia tatū ai wētahi o ngā kaumātua kia whai atu ai i wēnei huarahi o te mate whakamomori rānei o te mate mōrikarika rānei. Kai te mohotia e ngā kaumātua me te hunga e mate kino ana he nui rawa atu te utu ki te manaaki me te tiaki i a rātau ki roto i ngā whare kaumātua, ā, nā tēnei āhuatanga ka waimemeha ai ngā taonga ka mahue mai ki wōu rātau tamariki, ko te pōuri nui tēnei mō wētahi o ngā tamariki kāore anō kia kōrero ai kia tohutohu ai wōu rātau whakaaro mō tēnei āhuatanga.

5. KATANUKU, KA TAKA I TE PARI

Kua kitea te pono o ngā rangahau huri noa i ngā whenua katoa o te ao whānui, kua whakatakingia tēnei mate mōrikarika ki o rātau tāngata, o rātau whenua, kai reira tēnei mate whakakohuru nei i a rātau, mehemea ka hiahia rātau ki te tono ki te whai atu i tēnei huarahi i te mate mōrikarika. Kua neke atu te mate mōrikarika nei ki ngā āhuatanga katoa o te ao huri noa inā, ka maunu atu ai he kaupapa hou mō te tiakina i 'te mauri o te ira tangata', me ngā whakamātautauranga o tāwāhi hai kōnā kōkiri atu ai te ngako o tēnei kaupapa ki te tokomaha o ngā tāngata, otira, ngā tāngata kua mate huka, ngā tāngata kua mate toto, ngā tāngata kua mate manawa, ngā tāngata kua mate hauā, ngā tāngata kua mate hinengaro, me ngā tāngata 'kua kore e hiahia ia ki te noho mai ki tēnei ao' tae noa ki wā tātau tamariki.

6. ‘KAI A KOE KAI ROTO I WŌU RINGA TE MANA KI TE WHAKAMATE I A KOE’ HE TIKANGA TĒNEI NŌ MUA NOA ATU

He tikanga tēnei kia tiakina rawatia te hunga e tino mauiuitia ana, kua kore he hokinga mai ki te huarahi o te oranga, karekau he huringa i tua atu, heoi anō, mā tēnei āhuatanga e whakamāmā ai mā ngā whānau, mā ngā kaitiaki, mā ngā tākuta, mā ngā roopū hauora kia māmā ai te taumahatanga ki runga ki a koe hoki. Mā rātau e whakaarotia e whakatau ai rānei ko te huarahi o te mate mōrikarika hai whai atu mā rātau, 'mahia kia tika', kua mahia ngā mahi, kua tae mai te wā kua hiahia nei rātau ki te huri atu, kia haere atu ki tua kia kore rawatia e whakararururitia o rātau whānau me wōu rātau tamariki makau. E kore e taea te ngākau aroha o te karo, ēngari ka taea te karo te kumara e kino ana. Mā te wā tēnei āhuatanga e whakatau ai.

“One person’s right to die becomes another person’s feeling that it’s a duty to die ... you can say it to me, but nobody’s gonna be dragged there. ... It’s not as straightforward as that, ... once it exists it exists. Some of the worst coercion is choosing it yourself, because you feel you’ve got no option.”

Liz Carr UK TV Star &
Disability Rights Activist

7. ‘MĀ TE KŌRERO MŌ TE MATE WHAKAMOMORI E WHAKAATU AI TE ĀHUA O TE KŌKIRI O TE MATE WHAKAMOMORI

E ai ki ngā rangahau o ngā kaimahi hauora rua tekau mā tahi o Aotearoa me te hunga mātauranga o te hauora, i tautohetohetia ai kai te piki ake ngā tātauranga me ngā rangahautanga nō te whenua o Oregon me te whenua o Belgium me te whenua hoki o Netherlands, ka nui ngā tāngata e whai atu ana i ngā āhuatanga mate whakamomori nei i a rātau, ā, ka piki atu ngā tātauranga o te hunga e whai atu ana i te mate whakamomori ki roto i te whānuitanga o te marea, ki roto i te whānuitanga o ngā iwi. Akene pea, nā te whakatūranganga me te whakamāramatanga o tēnei āhuatanga o te whakamomori, e kore e taea te pūpuri tēnei āhuatanga ki te hunga, e patua kino ana ēngari kai te pā mai tēnei āhuatanga ki te hunga e mauiui ana, nā te tinana anō rātau i tāmia. Wētahi o ngā wāhanga o tēnei ture, kai te whakaarohia nei tātau ki te pōti, kia whakamātautau ai mehemea ka whakaturetia ka whakamatautau ai te mate mōrikarika nei, e kore rawa tēnei e āki, kia whakarahi atu te hunga kia whai atu te mahi whakamomori nei, ēngari, e kore e taea te kōrero, nā te mea e kore, rātau e moho. Heoi anō, ka tukuna atu mā te iwi whānui, kia waihotia mā te tangata takitahi, mā te tangata takirua e whakaritea kai a ia te tikanga ki te whai atu i te mate whakamomori i te mate mōrikarika rānei, heoi anō, kai tautokotia te ringa taurima hai whakaiti iho i te tangata takitahi i ngā mate whakamomori. E ai ki ngā kōrero o ngā rangahau e pā ana ki ngā mate whakamomori, kia tika te kōrero, kia māmā te kōrero, kia tūpato, kia mataara, kia ū.

KAI TE MOHO KOE KI TĒNEI? Mai o roto i ngā kohinga whakaaro o te iwi me ngā tāngata katoa, 39,159 o ngā kaituhinga kōrero, kua tukuna atu ki te Kōmiti Whakawā o te whare paremata, ko tēnei pire e tata ana 92% kua whakahēngia ai tēnei pire, i tua atu i tēnei 93.5% o ngā kaituhinga kōrero kua tuhia mai i ngā tākuta me ngā nēhi, me ngā kaimahi hauora.

E hia ngā 'hē' kai hua ake mehemea ka whakaetia ki tēnei ture?

**FAMILY
FIRST**
NEW ZEALAND

8. NĀ TE PĒHITANGA ME TE TAUMAHATANGA A HINENGARO I WHAKATAU AI TĒNEI WHAKATAUNGA

Ko ngā tāngata katoa kua pā mai te mauuitanga ki runga ki a rātau me rātau hoki he mate weriweri nei, e whakahemo haere nei o rātau oranga, kua taumaha rawatia wōu rātau hinengaro. Heoi anō, ko te nuinga o ngā tāngata kua taumaha rawatia wōu rātau hinengaro kua tono atu kia whai atu rātau te mate mōrikarika. Wētahi whenua o tāwāhi kua whakakorengia te tono mō te mate mōrikarika, nā te mea, he taumaha rawa nō te hinengaro, he mamae noa iho ranei a te manawa a ngā kare-o-roto, ka taea te rongoā te whakatikatika, mehemea ko te mate mōrikarika te whāinga, mehemea ko te mate whakamomori rānei te whāinga, ka taea e rātau ngā tūrora te takahia te ara o te pōuri, i te wā e pōuri ana, te wā e pōautinitini ana, e pōkaikaha ana, tērā pea ka whai kiko i roto i tō rātau oranga, ka kitea he oranga mō rātau, ki te kore e kitea he mate ohorere-ā-whare tō rātau mate.

9. NĀ TE TAUTOKOTANGA O NGĀ MATE WHAKAMOMORI KA WHAKAITINGIA TE MANA O TE HUNGA HAUĀ

Ko ngā kaikōrero me ngā kai kawē i te mana tikanga mō ngā tāngata e hauā ana, arā, te hunga hauā, kai te maharharatia kua rarururutia ngā whakaaro. "Nā te tākuta nei i a Dr John Fox, nō Aotearoa te tangata nei, he nui ngā mamaetanga i pā mai ki tōnā tīnana o i a rā, o i a rā, ko tāna i kii ai, kauaka mātau e whakataka, kauaka mātau e whakauaua, kauaka mātau e ākī kia mate mōrikarika ai o mātau oranga, i te wā mātau e hikoi ana ki roto i te pōuritanga, koinā te wā kia tino tautokotia rawatia mātau me tō mātau whenua o Aotearoa, kia rongo ai mātau ki ngā mātāpono i te aroha mutunga kore, i te mana manaaki, i te mana wairua me te mana orite. Haunga anō ka kii mai rātau kua whakahāngaitia te ture kia whakarahi atu tōnā tirohanga kia kore e taea tēnei ture o mātau tuarā e patua, kia kore rawa tēnei ture mātau e kēhuatia. Koinā te take (Rawiri) i te pire nei o Seymour, kia tūpato." E ai ki ngā kōrero o te roopū hauā, e kii ana, "he nui ngā whakatakatoranga kōrero kua whakaatu hia mai nei ki te hunga hauā i a te wā, i a te wā, kāore he take wōu rātau oranga".

10. MĀ TE UTU E ĀKINĀ TE WHAKATAU

Ko te Ture te Mate Whakamōrikarika ai te Tangata, he waka noa iho tēnei ture, kia whakaaro ai te tangata e hiahia ana ki te whai atu i tēnei huarahi mehemea ia ka hiahia - kia haere ia ki tua o te ārai. Karekau tēnei huarahi e orite ana ki te mate mā te tinana anō te tinana e tāmi ai. Kai roto i te whare manaaki i te hunga mā te tinana anō te tinana e tāmi ai he nui nō te utu ki te noho i raro i tēnei whare oranga; ngawari kē atu kia whai atu ai te ara o te mate mōrikarika he ngawari ake te utu. Mā te ture hou nei e whakahou atu ai tētahi āhuatanga tērā ka taea te kaute mai e hia te utu o tēnei whakamatenga me ngā piki me ngā heke me ngā painga tae noa ki te manaakitanga o tō oranga. Ko te kōrero nui hai wero atu ki konei, arā, hai whakaaro ake, "ko te pūtake nui ki roto i te rūma" hai wānanga hai kōrero. I te taumata o te tūrora takitahi, ki te kore e rahi atu ngā rawa me ngā pūtea ki te tautoko i te takahanga o ngā rātonga hauora kai uru mai te taumahatanga ki roto i tō ngākau whakataumaha ai koe, nā te mea, kua kore ōu rawa, kia tūpato, nā te mea, kāore e rahi ana i wōu rātau pūtea me wōu rātau rawa ki te whakatūtuki i tēnei āhuatanga.

11. WHAKAHĒTANGA WHĀNUI

Ko te whakahētanga whānui e pā ana ki tēnei pire e whakahēngia nei e ngā momo roopū ā hauā, ngā momo roopū kaumātua Pākeha mai, Māori mai, te roopū whakamana ā tikanga, ā tāngata, ngā rōia, ngā tākuta me ētahi atu roopū hauora me ngā rātonga hauora.

12. NGĀ MOMO ROOPŪ HAUORA E WHAKAHĒNGIA NEI I TĒNEI PIRE SOIFUAMALŌLŌINA

Ko ngā momo roopū hauora katoa huri noa i te ao whānui, kai te whakahēngia ai tēnei mate mōrikarika nei, arā, ko te Roopū Hauora a Ao, kai reira 10 miriona ngā tākuta kai roto i tēnei kāhui tākuta. Ko te Roopū Hauora o Aotearoa (NZMA) kua puta noatia tōnā kōrero e kore ia e whakaaengia ana ki tēnei mate mōrikarika nei, ā, e kore tautokotia ana mā te tākuta e tautoko te hunga e hiahia ana ki te whai atu ki te mate whakamomori, ā, ki wōu rātau whakaaro he takahi mana, he takahi wairua, he takahi mauri, he takahi tangata.

SPECIFIC PROBLEMS WITH THE END OF LIFE CHOICE ACT 2019

Mehemea e tautoko ana koe wētahi o wēnei kaupapa whāiti, kaupapa whānui rānei, e pā ki te mate whakamomori, me te mate mōrikarika, me te ture hou, whakamate mōrikarika ai te tangata 2019. Ehara kai roto i tēnei pire te oranga mō tātau. Kai roto i tēnei pire he nui noa atu i ngā tukitukinga kai patua te hunga e kino mauiu ana me ngā kaumātua kua pakeke, kua raru i te hauora.

13. KAREKAU HE TANGATA HAI MĀTIROTIRO KIA TAUTOKO TUARUATIA AI I TUA ATU I TE KAITONO

Karekau he tangata hai mātirotiro i tua atu i te whakataunga mai i te kaitono, mai te timatanga mai o tēnei whakahaereanga, tae noa ki tōnā matenga. Kai runga te kōrero, kai raro te whakaaro, kia tokorua ngā tāngata kia tautoko tuaruatia te hainatanga mō tēnei tono ki roto i te whenua o Oregon, tētahi tāngata kai mātirotiro, (ehara ia i te whanaunga nōu, nō waho, nō waahi kē, nō mahi kē, nō rātonga hauora kē, nō roopū hauora kē). E ai ki ngā kōrero mai i ngā whenua o Kānata me Ahitereiria, kia tokorua ngā tāngata kia tautoko tuaruatia te hainatanga mō tēnei tono, me te tākuta hoki. [Ko ngā mema o te whare paremata e whakahēngia ana i tēnei tāpiritanga ki tēnei pire, kia tokorua ai ngā tāngata hai tautoko i tēnei āhuatanga.]

14. KAREKAU HE WHAKAMĀTAUTAU MŌ TE TAHA HINENGARO I TE WĀ O TE MATENGA

I ngā whenua o Ahitereiria me Kānata, karekau he taupoki ki te tiaki i te taha hinengaro o te tangata kua aituahia o te whai atu i tēnei āhuatanga o te mate mōrikarika nei. Ko te tikanga kē kia whakamātautauria te hinengaro i mua i te whakapurutanga o te rongoā ki roto i a ia, kia mate ai ia. Mehemea ka pēnei kua mārama te pūtakeanga o tōnā matenga i mua i tōnā matenga.

15. KAREKAU HE WĀ WHAKATŌRŌ AI KIA KOTAHI WIKI I MUA I TE WHAKAPURUTANGA O TE RONGOĀ KIA MATE AI

Karekau he wā whakatōrō ai kia kotahi wiki i mua i te whakapurutanga o te rongoā kia mate ai, ki wētahi whenua kē, arā, te whenua o Oregon, tekau mā rima ngā rā te roa, ki reira e pā ana ki tō rātau ture, te mate mōrikarika. (Tua atu i tēnei mā te āhuatanga e whakarite), e iwa, tekau rānei ngā rā mō te whenua o Ahitereiria mō te whenua rānei o Kānata. Ko te whakaritenga o te wā, kua whakatakototia ki roto i te pire ko te mate whakamōrikarika kia mate ai te tangata 2019, e kii ana te kōrero whā tekau mā waru ngā haora, i mua i te tuhinga o ngā rongoā me te wā kua tohuhia ai kia mate ai. Ko te tikanga o tēnei kōrero, ka taea te whakatinanatanga o te mate mōrikarika ki roto i wētahi o ngā rangi noa iho. [Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata i whakahēngia ai tēnei wāhanga o te pire kia whakatōrō ai kia kotahi wiki ai i mua i te whakapurutanga o te rongoā kia mate ai].

KAI TE MOHO KOE KI TĒNEI? Ko ngā mema o te whare paremata i whakataua ai kia 114 ngā whakatikatika o tēnei pire kia kore ai e noho hē ai. O ngā whakatikatikahanga e toru noa iho kua whakaaetia e rātau, tāpiringia atu ki wēnei ko te tirohanga matua, kia tukuna atu tēnei pire mā Aotearoa whānui e whakamana. Ko te nuinga o ngā whakatikatika kāore i tautohetohetia. Ka tukuna atu e te roopū whakawā o te whare paremata, i hoatu ai 16 o ngā mārāma kia rangahautia ai te whānuitanga o tēnei pire. Ā kia whakarongo ki ngā tuhinga whakaaro, kāore i tautokotia kia pāhinga tēnei pire.

Mehemea kai te hiahia koe ki te whai atu ki tēnei pūrongo (tāpiringia atu ki te whānuitanga me te whāroatanga o ngā kōrero) haere tōtika ki [PROTECT.ORG.NZ](https://www.protect.org.nz)

FAMILY
FIRST
NEW ZEALAND

“E kore rawa mātau e tautokotia ana i tēnei pire arā te mate whakamomori ai i te tangata. Tua atu i tēnei, kai te whakapono mātau he nui ngā raruraru me ngā hē kai roto i tēnei pire, ā wairua nei, ā tinana nei, ā hinengaro nei, ā whānau nei, ā hapū nei, ā tangata nei. E kore mātau e whakaaetia ki ngā whakahaerenga me ngā whakaritenga kua whakatakototia ki roto i tēnei pire he uaua, he raruraru, he whakataumaha, he whakapōautinitini

te hunga, ka wawata ai akene pea koinei te huarahi mōku, ēngari kāore tēnei pire e tautoko ana i te mana tikanga o te tangata, kai a ia te tikanga ki te whakaaetia ki te whakakorengia rānei te whai atu te mate mōrikarika nei. E tukituki ana he papaki ana tētahi pakitara ki te tahi pakitara a tikanga Māori nei a tākuta nei me te whanaungatanga hoki me te aroha o te manaakitanga o te tākuta ki tōnā tūroro me tō rāua hononga.”

Nā te kōmiti NZMA tēnei tuinga kōrero kua tukuna atu ki ngā mema o te Kōmiti Whakawā o tēnei pire, Te Mate Whakamōrikarika ai te Tangata.

16. KAREKAU HE TAURAHERE HONONGA A TĀKUTA KI TŌNĀ TŪRORO

Ko te tikanga kāore he raruraru ki te kore te tākuta tuatahi e tukituki ana ki te tūroro e hiahiatia ake nei ki te whai atu te mate mōrikarika (e rua ngā tākuta mō te tono i tēnei āhuatanga e kii ana te pire nei) tua atu i tēnei ka taea e te tākuta o te kaiwhakahaere rānei ki te whakarite he tāngata kia tautokotia i te wā e mate ana te tūroro, e hiahiatia

nei ki te whai atu i te mate mōrikarika nei kia kōrero ai a kanohi-ki-te-kanohi. Ka taea te tākuta te kaimahi hauora rānei ki te karo atu e te tūroro mai i ngā kōrero o tōnā whānau kia kore ai rātau e mārāma ana kai a ia te tikanga ki te hiahia ia ki te whakaatu atu ai i tōnā āhua katoa. Ka raruraru tēnei āhuatanga ki te kore e mohotia ana te tākuta ki a ia me wōnā matenga o mua noa atu. Karekau he tikanga kia kōrero ai ki tētahi atu i te wā ka hiahiatia ai te tūroro te tangata rānei ki te whai atu i te mate mōrikarika nei. He nuingā hē kei roto i tēnei pire, nā te nuinga o ngā raruraru kai raro tēnei pire e pūtu ana. [Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata kua pōtingia ai kia kore ai tēnei wāhanga o te pire e whakatau ai].

17. KAREKAU HE TIKANGA KIA WHAI ATU ANŌ NGĀ RONGOĀ HAI WHAKATIKATIKA

Karekau he tikanga kia whai atu anō ngā rongoā hai whakatikatika mō te tangata e hiahiatia ana mā te whare manaaki ia e tautoko e manaaki rawa ki runga i te āhuatanga o te mate mōrikarika nei. Mehemea ka hiahiatia ai ia ki te whai atu i wētahi atu rātonga whakamate i a ia i mua i te whai atu i te mate mōrikarika nei, arā, mā te tinana anō te tinana e tāmia ai, kai a ia te tikanga i mua i te whainga atu i te mōrikarika. Kauaka tēnei huarahi anake. [Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata pōtingia ai kia kore tautokotia te wāhanga o tēnei pire].

18. KĀORE HE TAKE MŌ TE WHAKAATU I NGĀ KŌRERO KI TĒNEI ĀHUATANGA MŌ TE HUNGA KUA AITUAHIA E TE MATE MŌRIKARIKA

I raro i tēnei whakahaerenga he nui ngā raruraru o tēnei kaupapa te mate whakamōrikarika ki ngā whenua o tāwāhi. I roto i te pire nei kai te pōtingia kia kauaka e whai atu i ngā āhuatanga o te rehita kia tirohia ai mehemea ka mate mōrikarika ai te tangata. He nui ngā raru, he nui ngā hōrua, he nui ngā hā puta, kāore i te tika mō te whai atu i te hunga kua aituahia me te hunga kua mauuiitia. Kia tirohia ai tēnei kawenga nā te mea kore e taea te mātirohanga whānui o te tūroro e pā ana ki tōnā kirirau me ngā āhuatanga katoa o tōnā hauora, ka pērā anōtia i te whenua o Netherlands tua atu i tēnei ko te whenua o Tati, kāore anō ngā tāngata kua aituahia e te mate mōrikarika kia pūrongo ai kia mohu ai ko wai kua mate. Nō te whenua nei o Aotearoa ka āhua hē rawa atu tēnei āhuatanga te whakaatu i ngā kōrero mō te hunga kua aituahia e te mate mōrikarika.

19. HE TIKANGA ANŌ TŌ IA MOMO MAUIUITANGA AHAKOA MATE MANAWA, AHAKOA HE MATE PUKUPUKU, AHAKOA HE AHA TE MATE

E kii ana te kōrero o te hunga e tautoko ana i tēnei pire, karekau he raruraru ka pā mai ki te hunga hauā. Heoi anō, he nui noa atu ngā momo hauātanga i whakararu nei, i whakataiapa nei, i whakahē nei te oranga o te hunga hauā. I te whenua o Oregon, “ka mate ki roto i ngā marama e ono” i whakamāramatia mai nei e ngā rātonga hauora kia tāpirihia mai ai te āhuatanga nei ka patua mai te ringa kaha aitua ki runga i te tangata ki te kore ia “e whakawhiwhia ana ki wōnā rongoā, me wōnā rātonga hauora”. [I whakatakototia ai e ngā mema o te whare paremata kia whakataupokina katoatia te mate mōrikarika nei, kāore rātau i pōtīhia].

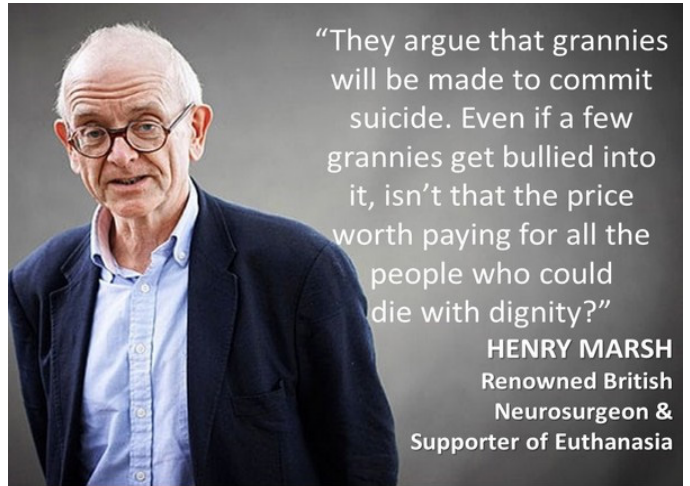
20. NŌU TE MANA, NŌKU TE MANA, NŌ TĀTAU TE MANA

Kai roto i tēnei pire e whakaatu mai ana karekau he haumaruru mō ngā roopū hauora, ngā whare tiaki i ngā kaumātua, ngā whare manaaki i te hunga e tata ana kia mate me ētahi atu tikanga e kore e taea te hoatu te mate whakamōrikarika te mate whakamomori rānei ki te hunga e hiahiatia ana, nā te mea, kai te takahia wōu rātau tikanga. Ēngari a tōnā wā akene pea, ko wai ka mohu, ko te ara o te mate mōrikarika tētahi wāhanga hai tuku atu he whakaaro ake mā te hunga tūroro. Kia kore ai e pau, e moumou rānei ngā rāu tāra kai te hōmaitia e te kāwanatanga, ka pērā anōtia, i te whenua o Kānata.

[Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata i pōtingia ai kia kuhuna ai tēnei haumarutanga ki reira].

Ko ngā tākuta e marama ana wōu rātau whakaaro me wōu rātau māramatanga kia whakaatu atu ai ki wōu rātau tūroro e pā ana ki te whare paremata e kawea ana i tēnei ture kia whakatū ai he pouherenga mō te mate mōrikarika, ahakoa ka tukia rānei ki wētahi atu mātanga hauora e mārāma ana ki ngā tikanga me ngā kawa e pā ana ki te mate mōrikarika nei.

[Ko te nuinga o ngā mema o te whare paremata i pōtingia ai ki te tautoko nōu te tikanga nōu te whakatau].

“They argue that grannies will be made to commit suicide. Even if a few grannies get bullied into it, isn’t that the price worth paying for all the people who could die with dignity?”

HENRY MARSH
Renowned British
Neurosurgeon &
Supporter of Euthanasia

Ko te mate whakamōrikarika ko te mate whakamomori rānei, ka pā mai te ringa o whakatūpato kia tātau katoa. Karekau he āhuatanga o roto i tēnei pire, e tiakina ana te hunga e kino mauuii ana, tāpiringia atu ki te hunga hauā, ngā kaumātua, te hunga e pōautinitini ana, te hunga e taumaha ana me te hunga rawa kore, me te hunga e kore aha kua taumaha rawatia. E ai ki ngā kōrero o ngā rangahau o te ao whānui e tautokotia ana i wēnei whakapae i wētahi whenua kē o te ao, nā i runga i wēnei māramatanga kua whakarerekētia i ngā ture.

Kauaka e tukuna a Aotearoa kia hē ai tō rātau whakatau i te mate whakamōrikarika i te tangata me te tangata whakamomori ai i te tangata.

WANT MORE COPIES?
To order for your group...

email: admin@familyfirst.org.nz Ph: 09 261 2426
NO COST. But a donation to the VOTE NO campaign is optional.

ORDER NOW!